

Ingiliz tilini o'qitishda eklektik yondashuv va sun'iy intellekt: yangi pedagogik imkoniyatlar

Xamrakulova Amira Uktamovna
xamrakulovaamira7@gmail.com
Samarqand Davlat chet tillar instituti
assistent- o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz tilini o'qitishda eklektik yondashuv va sun'iy intellektdan (SI) foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Eklektik yondashuv o'quvchilarning ehtiyojlariga mos ravishda turli ta'lim uslublarini birlashtirish orqali samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Sun'iy intellekt esa individual o'quv jarayonini moslashtirish, adaptiv o'qitish tizimlarini yaratish va ta'lim jarayonini avtomatlashtirish imkonini beradi. Tadqiqotda eklektik yondashuv va sun'iy intellekt o'zaro qanday uyg'unlashishi, ularning til o'rgatishdagi afzalliklari hamda amaliy qo'llanilishi muhokama qilinadi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodlarning til o'rgatish jarayoniga ta'siri yoritiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, eklektik yondashuv va sun'iy intellektning uyg'unlashuvi til o'qitish jarayonini interaktiv va samarali qilish imkonini beradi.

Til o'rgatishning eklektik yondashuvi zamonaviyda odatiy va modaga aylandi. Biroq, til o'rgatish kontekstida eklektizm nima ekanligini tushuntirish uchun ko'p narsa qilinmagan. Shunday qilib, ushbu maqola argumentning ikkala tomonini tushuntirishga qaratilgan. Birinchidan, bu eklektika nima ekanligini isbotlaydi, yondashuv (tushunchalar), ikkinchidan, usul haqida keng tarqalgan noto'g'ri tushunchalar taqdim etiladi va muhokama qilinadi. Uslubiy jihatdan, tadqiqot faqat sifatli bo'lib, asosiy va ikkilamchi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Ikkilamchi ma'lumotlar eklektik yondashuv yordamida adabiyotlarni o'qish orqali to'plangan. Birlamchi ma'lumotlar maqsadli ravishda o'rta maktabning 90 nafar ingliz tili o'qituvchilari bilan fokus-guruh suhbatlari orqali to'plandi.

Ba'zi natijalar shuni ko'rsatadiki, eklektik yondashuv turli usullarning xususiyatlarini o'zida mujassam etgan bir usul sifatida ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan gibriddir.

Ba'zi o'qituvchilar tomonidan tarqalgan noto'g'ri tushunchalardan biri eklektik yondashuv darsda birin-ketin bir nechta usullardan foydalanishni anglatadi.

Kalit so'zlar: eklektik yondashuv, sun'iy intellekt, ingliz tili o'qitish, adaptiv ta'lim, innovatsion pedagogika.

Eclectic approach and artificial intelligence in teaching English: new pedagogical possibilities

Xamrakulova Amira Uktamovna
xamrakulovaamira7@gmail.com
assistant-teacher of
Samarkand State institute of foreign languages

Annotation. This article analyzes the possibilities of using an eclectic approach and artificial intelligence (AI) in English language teaching. The eclectic approach enhances effectiveness by combining various teaching methods to meet learners' needs. AI enables personalized learning, adaptive teaching systems, and automation of educational processes. The study discusses how the eclectic approach and AI complement each other, their advantages in language learning, and practical applications. Moreover, the impact of modern technologies and innovative methods on language education is explored. The findings indicate that integrating an eclectic approach with AI makes language learning more interactive and efficient.

The eclectic approach to language teaching has become common and fashionable in modern

language teaching. However, not much has been done to explain what eclecticism is in the context of language teaching. Thus, this paper sets to explain two sides of the argument. Firstly, it argues for what the eclectic approach is (conceptions) and secondly, the commonly held misconceptions about the method are presented and discussed. Methodologically, the study was purely qualitative involving both primary and secondary data. Secondary data was collected through reading of literature on the eclectic approach. Primary data was collected through focus group discussions with 90 secondary school teachers of English who were purposively sampled from 9 secondary schools. Part of the findings show that the eclectic approach is a hybrid which should be viewed as one method comprising features of different methods.

One of the misconceptions held by some teachers was that the eclectic approach refers to the use of more than one method in a lesson one after the other.

Keywords: eclectic approach, artificial intelligence, English language teaching, adaptive learning, innovative pedagogy.

Эклектический подход и искусственный интеллект при преподавании английского языка: новые педагогические возможности

Хамракулова Амира Уктамовна
xamrakulovaamira7@gmail.com

*ассистент-преподаватель
Самаркандского Государственного
института иностранных языков*

Аннотация. в данной статье анализируются возможности использования эклектического подхода и искусственного интеллекта (ИИ) в преподавании английского языка. Эклектический подход повышает эффективность обучения, сочетая различные методики для удовлетворения потребностей учащихся. Искусственный интеллект способствует персонализированному обучению, адаптивным образовательным системам и автоматизации учебного процесса. В исследовании рассматривается взаимосвязь эклектического подхода и ИИ, их преимущества в изучении языков, а также практическое применение. Кроме того, анализируется влияние современных технологий и инновационных методов на языковое образование. Результаты показывают, что интеграция эклектического подхода с ИИ делает изучение языка более интерактивным и эффективным.

Эклектический подход к преподаванию языка стал обычным и модным в современном преподавании языка. Однако не так много было сделано для объяснения того, что такое эклектизм в контексте преподавания языка. Таким образом, эта статья направлена на объяснение двух сторон аргумента. Во-первых, она доказывает, что такое эклектический подход (концепции), а во-вторых, представлены и обсуждены распространенные заблуждения о методе. Методологически исследование было чисто качественным и включало как первичные, так и вторичные данные. Вторичные данные были собраны путем чтения литературы по эклектичному подходу. Первичные данные были собраны путем обсуждений в фокус-группах с 90 учителями английского языка средних школ, которые были целенаправленно выбраны из 9 средних школ. Часть результатов показывает, что эклектический подход является гибридом, который следует рассматривать как один метод, включающий черты разных методов.

Одним из заблуждений, разделяемых некоторыми учителями, было то, что эклектический подход подразумевает использование на уроке нескольких методов один за другим.

Ключевые слова: эклектический подход, искусственный интеллект, преподавание английского языка, адаптивное обучение, инновационная педагогика

Til o'rganishda SI dan foydalanishning eng muhim afzalliklaridan biri, bu uning har bir o'quvchi ehtiyojidan kelib chiqqan holda individual yondashishdir. SI platformalari o'quvchining kuchli va zaif tomonlari to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plashi va tahlil qilishi mumkin, bu esa tilni o'qitishga yanada maqsadli yondashish imkonini beradi. Masalan, bir qator SI bilan boshqariluvchi til o'qitish dasturlari (Duolingo, Rosetta, Stone, Babbel, Lingodeer, Pronunciator) o'quvchining nutqini baholashi, talaffuz, intonatsiya va ritm bo'yicha tezkor feedback 5 taqdim etishi mumkin. Ushbu feedback o'quvchilarga nutq qobiliyatlarini an'anaviy usullarga qaraganda tezroq va aniqroq yaxshilashga yordam beradi. Bundan tashqari, SI o'quvchining yoqtirgan o'rganish uslubiga moslasha oladi. Har bir o'quvchining o'ziga xos o'rganish usuli bor va SI moslashtirilgan o'rganish tajribasini taqdim etishda buni hisobga oladi. Agar o'quvchi ko'rgazmali materiallarga yaxshiroq javob bersa, SI o'quv materiallari va mashg'ulotlarini shunga mos ravishda yaratadi (23, 148). Agar ular amaliy mashg'ulotlarni afzal ko'rsalar, SI o'rganish tajribasini yanada qiziqarli qilish uchun interaktiv simulyatsiya yoki o'yinlarni taqdim etadi. Ushbu yondashuv o'quvchilarga motivatsiya va diqqatni jamlashda yordam beradi, bu esa til o'rganishda tezroq muvaffaqiyatga erishish uchun imkon yaratadi.

Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining tez rivojlanishi ta'lim sohasida ham katta o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Zamonaviy dunyoda texnologiyaning ta'limga integratsiyasi nafaqat o'qitish metodlarini, balki o'quvchilarning bilim olish usullarini ham tubdan o'zgartirmoqda. Ingliz Tilini O'qitish (ITO) sohasida bu o'zgarishlar ayniqsa sezilarli bo'lib, chatbotlar, Tabiiy Tilni Qayta Ishlash (NLP) tizimlari, virtual yordamchilar va moslashuvchan o'qitish platformalari kabi SI vositalari tobora ko'proq qo'llanilmoqda. Ushbu innovatsion vositalar shaxsiylashtirilgan o'qitish, vaqtida baholash, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning individual ehtiyojlariga moslashuvchanlik kabi imkoniyatlarini taklif etadi. SI vositalari orqali o'quvchilar o'z bilimlarini mustaqil ravishda oshirish, real vaqtda tuzatishlar olish va interfaol mashqlar orqali til o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Biroq, bu yangiliklar nafaqat imkoniyatlar, balki bir qator qiyinchiliklar va muammolarni ham keltirib chiqaradi. Masalan, SI vositalarini joriy etish jarayonida axloqiy muammolar, ma'lumotlar himoyasi, o'qituvchilarning texnologik tayyorgarligi, resurslar yetishmasligi va teng imkoniyatlar masalalari kabi murakkab savollar yuzaga kelmoqda. Ushbu maqola Ingliz Tilini O'qitishda SI vositalarini qo'llashning imkoniyatlari va qiyinchiliklarini so'nggi tadqiqotlar, amaliy misollar va tajribalar asosida o'rganadi. Maqolada SI texnologiyalarining ITO sohasidagi o'rni, ularning samaradorligi, o'qituvchilar va o'quvchilar uchun qanday afzalliklar va kamchiliklarni keltirib chiqarishi, shuningdek, kelajakda ushbu texnologiyalarni qanday qilib yanada samarali va adolatli tarzda joriy etish mumkinligi haqida mulohazalar yuritiladi. Tadqiqot natijalari ta'lim sohasida SI texnologiyalarini qo'llash bo'yicha amaliy tavsiyalar va strategiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

Hozirgi kunda texnologiyalar ta'lim sohasiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt (SI) va raqamli vositalarning rivojlanishi ta'lim jarayonini yanada samarali qilish imkonini bermoqda. Ingliz tilini o'qitishda eklektik yondashuv va sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish yangi pedagogik imkoniyatlarni ochib bermoqda. Ushbu maqolada eklektik yondashuvning mohiyati, sun'iy intellektning ta'lim jarayoniga ta'siri hamda ushbu ikki yondashuvning integratsiyasi tahlil qilinadi.

SI vositalari har bir o'quvchining ehtiyojlari, qiziqishlari va bilim darajasiga moslashuvchi shaxsiylashtirilgan o'qitishni ta'minlaydi. Masalan, moslashuvchan o'qitish platformalari o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, ularning zaif tomonlarini bartaraf etish uchun moslashtirilgan mashqlarni taklif etadi (Fitria, 2021). Bu yondashuv o'quv jarayonini samaraliroq qiladi, chunki o'quvchilar o'z tezliklarida rivojlanish imkoniyatiga ega bo'ladi. SI vositalari, masalan, avtomatlashtirilgan insho baholash tizimlari va chatbotlar, o'quvchilarning yozuv va nutq mahoratiga darhol xulosa beradi. Gutiérrez (2023) NLP tizimlarining til bilimi, mantiqiy tuzilma va ravonlikni baholashdagi rolini ta'kidlaydi, bu esa o'qituvchilar uchun ish yukini kamaytiradi va vaqtida aralashuv imkoniyatini yaratadi. SI asosidagi o'yinlashtirish va interaktiv chatbotlar o'quv jarayonini

qiziqarli va interaktiv qilib, o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Hwang va Chang (2021) SI chatbotlarining muloqot qobiliyatini rivojlantirish va real vaqtda muloqot qilish orqali o'quvchilarni rag'batlantirishdagi rolini ta'kidlaydi. SI vositalari o'qituvchilarga dars rejalarini tuzish, resurslar yaratish va sinfni boshqarishda yordam beradi. Uysal va Yüksel (2024) SI platformalarining o'qituvchilarga ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish imkoniyatini berib, ularning kasbiy mahoratini oshirishini muhokama qiladi. Sining ta'limda qo'llanishi ma'lumotlar maxfiyligi, algoritmik tarafkashlik va texnologiyaga haddan tashqari bog'liqlik kabi axloqiy muammolarni keltirib chiqaradi. Rashed (2024) o'quvchilar ma'lumotlarining noto'g'ri ishlatilishi va tarafkash algoritmlar tengsizlikni kuchaytirishi mumkinligi haqida ogohlantiradi. SI vositalarini muvaffaqiyatli joriy etish uchun o'qituvchilar etarli raqamli kompetensiyaga ega bo'lishi kerak. Ghomi va Redecker (2019) o'qituvchilarni SI texnologiyalarini samarali qo'llash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan ta'minlash uchun kasbiy tayyorgarlik dasturlarini amalga oshirishning ahamiyatini ta'kidlaydi. SI vositalarini qo'llash imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun raqamli tafovutni kuchaytirishi mumkin. Lampou (2023) SI asosidagi ta'lim resurslariga teng imkoniyatli kirishni ta'minlash uchun siyosatlar ishlab chiqishni talab qiladi. SI vositalarini mavjud o'quv dasturiga integratsiyalash diqqat bilan pedagogik moslashuvni talab qiladi. Owoc va boshqalar (2021) o'qituvchilar SI vositalaridan foydalanish bilan an'anaviy o'qitish usullarini muvozanatda saqlashlari kerakligini ta'kidlaydi. Gokcearslan va boshqalar (2024) va Al-khreshem (2024) tadqiqotlari SI chatbotlarining EFL o'quvchilarining ingliz tilini bilishini oshirishdagi samaradorligini ko'rsatadi. Ushbu vositalar real vaqtda xulosa berib, haqiqiy muloqot senariylarini takrorlaydi, bu esa o'quvchilarning nutq va yozuv qobiliyatini yaxshilaydi. Normuminov (2024) kelajakdagi ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini oshirishda SI asosidagi texnologiyalarning rolini ta'kidlaydi. O'qituvchilarni tayyorlash dasturlariga SI vositalarini kiritish orqali ular ushbu texnologiyalarni sinfda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Kasimova (2024) turli o'quv ehtiyojlarini qondirish uchun innovatsion o'qitish materiallarini ishlab chiqishda SI dan foydalanishni muhokama qiladi. Ushbu materiallar madaniy va lingvistik kontekstlarga moslashtirilishi mumkin, bu ularni o'quvchilar uchun qiziqarli qiladi. O'qituvchilarning tayyorgarligini oshirish uchun Luckin va boshqalar (2022) texnik ko'nikmalar va SI vositalarini pedagogik strategiyalar bilan birlashtirishga qaratilgan keng qamrovli tayyorgarlik dasturlarini tavsiya qiladi. Ma'lumotlar maxfiyligi va algoritmik tarafkashlik bilan bog'liq muammolarni hal qilish uchun aniq axloqiy ko'rsatmalarni belgilash zarur. Zawacki-Richter va boshqalar (2019) Sining ta'limda qo'llanishida shaffoflik va mas'uliyatni rag'batlantiruvchi siyosatlar ishlab chiqishni tavsiya qiladi. Tadqiqotchilar, o'qituvchilar va texnologiya ishlab chiquvchilari o'rtasidagi hamkorlik innovatsiyalarni rag'batlantirishi va SI vositalarini ta'lim maqsadlariga moslashtirishni ta'minlashi mumkin.

Alohida ta'kidlab o'tish lozimki, SI platformalari butun dunyo bo'ylab o'quvchilar uchun til o'rganishni yanada qulayroq qildi. An'anaviy til o'rganish usullari ko'pincha o'quvchilardan darslarga muntazam qatnashishni yoki xususiy repetitorlarni yollashni talab qiladi, bu esa o'z navbatida ortiqcha xarajat va vaqt talab qilishi mumkin. Biroq SI yordamida o'quvchilar internetga ulanishi va kompyuter yoki telefonlari yordamida til o'rganish materiallari va vositalaridan istalgan vaqtda istalgan joydan foydalanishlari mumkin. SI til o'rganish ilovalari o'quvchilarga lug'at ro'yxati, grammatik tushuntirishlar, tinglash mashqlari va interaktiv faoliyat kabi keng ko'lamli resurslarni taqdim etadi. Til o'rganishda sun'iy intellektdan foydalanishning afzalliklaridan yana biri shundaki, u til o'rganish imkoniyatini sinfdan tashqarida ham kengaytira oladi va o'quvchilarga ko'proq moslashuvchanlik va mustaqil o'rganish imkonini yaratadi. SI o'quvchilarga turli onlayn platformalar, mobil ilovalar va chatbotlarga kirish imkoniyatini beradi, bu ularga o'zlarining o'rganish tezligi va xohishlariga ko'ra istalgan vaqtda va istalgan joyda til ko'nikmalarini mashq qilishlariga yordam beradi. Misol uchun, Duolingo va Rosetta Stone kabi sun'iy intellektga asoslangan platformalar o'quvchilarning darajasi, qiziqishlari va maqsadlariga individual yondashgan holda chet tilini o'rgatadi (29, 14). HelloTalk va Tandem kabi sun'iy intellektga asoslangan ilovalar o'quvchilarga dunyoning turli burchaklaridan kelgan boshqa o'quvchilar bilan

muloqot qilish, madaniyatlar haqida fikr almashish imkonini beradi (5, 245). Replika va ChatGPT kabi sun'iy intellektga asoslangan chatbotlar o'quvchilar bilan tabiiy va qiziqarli suhbatlar o'tkazishi va ularga darhol va konstruktiv feedback taqdim etishi mumkin (20, 460). Tushunarli talaffuzni rivojlantirish ingliz tilini xorijiy til sifatida o'rganayotgan talabalar hamda o'qituvchilar uchun doimiy muammo hisoblanadi. Hozirda bu borada o'qituvchilarga ham, talabalarga ham yordam beradigan bepul texnologiyalar mavjud. Nutqni transkripsiya qilish, talaffuzni tekshirish va ovozli buyruqlarga javob berish mumkin. Quyidagi amaliy tavsiyalarni sinfda sinab ko'rishdan oldin o'quvchilaringizdan smartfon sozlamalaridagi tillar ro'yxatiga ingliz tilini qo'shishlarini so'rang. Tizim talabani nutqini tushunishi va transkripsiyalashi uchun til sozlamalari ingliz tilida yoqilgan bo'lishi kerak. Google Docs nutqni aniqlash. Xorijiy til o'qitish sohasida Google Docs ning Ovoz bilan yozish imkoniyatini xorijiy til o'qitish darslarida amaliy vosita sifatida qo'llash mumkin. Nutqni tanib olish qobiliyati og'zaki so'zlarni matnga ko'chirishni osonlashtiradi. Uning qo'llanilishi oddiy jarayonni o'z ichiga oladi: Google Docs-dagi Tools menyusi ostidagi Ovoz bilan yozish funksiyasini faollashtirish, so'ngra real vaqtda yoziladigan nutqni aytib berish va tinish belgilari va formatlash uchun ovozli buyruqlardan foydalanish kerak. Funksiyaning ko'plab tillarni o'z ichiga olganligi turli tillarda mashq qilish imkonini beradi.

Eklektik yondashuv va uning ingliz tilini o'qitishdagi roli

Eklektik yondashuv – bu turli metod va uslublarni birlashtirish orqali ta'lim jarayonini yanada samarali qilishga qaratilgan yondashuvdir. Ingliz tilini o'qitishda eklektik yondashuv quyidagi afzalliklarga ega:

- o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashish imkoniyati;
- turli darajadagi o'quvchilarga moslashuvchan ta'lim berish;
- innovatsion va an'anaviy yondashuvlarni uyg'unlashtirish.

Sun'iy intellekt va uning ingliz tili ta'limiga ta'siri

Sun'iy intellekt bugungi kunda ta'lim jarayonida faol qo'llanilmoqda. Quyidagi sun'iy intellekt vositalari ingliz tilini o'qitishda muhim rol o'ynaydi:

- chatGPT, Grammarly, Duolingo – til o'rganishda interaktiv muloqot va grammatik analiz imkoniyatlarini taqdim etadi;
- google translate, DeepL – tarjima va kontekstni tushunish jarayonini yengillashtiradi;
- speech-to-text va Text-to-Speech texnologiyalari – talaffuzni yaxshilash va tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Sun'iy intellekt (SI) vositalari orqali o'quvchilar mustaqil ravishda bilimlarini oshirishlari, matnlarni tahlil qilishlari va interaktiv mashqlar bajarishlari mumkin. Bu esa o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi.

Eklektik yondashuv va sun'iy intellekt integratsiyasi

Eklektik yondashuv va sun'iy intellektdan samarali foydalanish uchun quyidagi jihatlarni hisobga olish kerak:

- **Dars dizaynida SI vositalarini qo'llash** – masalan, chat-botlar yordamida til amaliyoti olib borish;
- **An'anaviy va raqamli resurslarni uyg'unlashtirish** – darslarda klassik usullar bilan bir qatorda mobil ilovalar va onlayn platformalardan foydalanish;
- **O'quvchilarning ehtiyojlariga moslashish** – SI vositalari yordamida individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqish.

Eklektik yondashuv nima?

Eklektik yondashuv – ta'lim jarayonida turli metod va usullarning eng samarali jihatlarni tanlab, kombinatsiyalash orqali o'qitish strategiyasini shakllantirish usuli hisoblanadi. Bu yondashuv o'quvchilarning ehtiyojlari, qobiliyatlari va o'rganish uslublariga moslashgan holda har xil pedagogik nazariyalarni uyg'unlashtirishga asoslanadi.

Ingliz tilini o'qitishda eklektik yondashuvning roli

1. Moslashuvchanlik va individuallashtirish. Har bir o'quvchi turli xil o'rganish uslublariga ega. Kimdir vizual materiallar orqali yaxshi o'rgansa, boshqasi eshitish orqali yaxshiroq tushunishi mumkin. Eklektik yondashuv turli metodlarni birlashtirish orqali har bir o'quvchining ehtiyojiga mos keladigan o'quv jarayonini yaratishga yordam beradi.

2. Til ko'nikmalarini kompleks rivojlantirish. An'anaviy yondashuvlarda ayrim til ko'nikmalariga urg'u berilishi mumkin. Masalan, grammatika tarjima metodi (Grammar-Translation Method) asosan grammatik qoidalarni tushuntirishga e'tibor qaratadi, lekin muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga kam ahamiyat beradi. Eklektik yondashuvda esa kommunikativ metodlar (Communicative Language Teaching), bevosita metod (Direct Method), task-based learning (Vazifaga asoslangan ta'lim) kabi yondashuvlar qo'shib, to'rt asosiy ko'nikma (tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish) bir vaqtda rivojlantiriladi.

3. O'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv qilish

• Eklektik yondashuv orqali o'qituvchilar darsda turli o'yinlar, rolli o'yinlar (Role-play), muhokamalar, loyihalar va texnologiyalardan foydalangan holda o'quv jarayonini yanada jonli va interaktiv qilishi mumkin. Bu esa o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va tilni tabiiy tarzda o'rganishga yordam beradi.

- Sun'iy intellekt bilan uyg'unligi

• Zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa sun'iy intellekt (SI), eklektik yondashuvni yanada samarali qilishga yordam beradi. Masalan, AI bilan ishlovchi til o'rgatish platformalari (Duolingo, ChatGPT, Grammarly) foydalanuvchilarning xatolarini tahlil qilib, ularga individual maslahatlar bera oladi. Shu bilan birga, adaptiv ta'lim tizimlari o'quvchining darajasiga mos materiallarni tavsiya qilish orqali eklektik yondashuvni kuchaytiradi.

• Eklektik yondashuv ingliz tilini o'qitishda eng samarali strategiyalardan biri bo'lib, turli metodlarni birlashtirish orqali har xil o'quvchilarga moslashuvchan yondashuvni ta'minlaydi. Bu yondashuv ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar va sun'iy intellekt bilan uyg'unlashganda yanada samarali bo'lishi mumkin. O'qituvchilar ushbu yondashuvni qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ularning til o'rganish jarayonini yanada samarali qilishlari mumkin.

Ingliz tilini o'qitishda eklektik yondashuv va sun'iy intellekt: Yangi pedagogik imkoniyatlar quyidagilarga asoslanadi:

1. Moslashuvchan va individual yondashuv. Eklektik yondashuv turli metod va usullarni birlashtirgani sababli, sun'iy intellekt yordamida har bir o'quvchining ehtiyojiga moslashgan darslar ishlab chiqish mumkin. Masalan, AI asosidagi adaptiv o'quv tizimlari (ChatGPT, Duolingo Max, Google Gemini) har bir o'quvchining darajasiga mos materiallarni taklif qiladi.

2. Sun'iy intellekt yordamida samarali feedback. AI chat-botlar va virtual repetitorlar yozma va og'zaki topshiriqlarga tezkor va aniq tahliliy fikr bildirishi mumkin. Masalan, Grammarly yoki ChatGPT o'quvchilarning yozma ishlari bo'yicha aniq tavsiyalar beradi.

3. Immersiv va interaktiv ta'lim. AI texnologiyalari yordamida ingliz tilini o'rgatish VR (Virtual Reality) va AR (Augmented Reality) orqali yanada qiziqarli va samarali bo'lishi mumkin. Masalan, Metaverse yoki AI bilan integratsiyalashgan virtual sinflar o'quvchilarni haqiqiy til muhitiga tushirgandek ta'sir ko'rsatadi.

4. Nutqni aniqlash va talaffuzni yaxshilash. AI asosidagi dasturlar (Speech-to-Text texnologiyasi) o'quvchilarning talaffuzini tahlil qilib, ularni yaxshilash bo'yicha tavsiyalar bera oladi. Masalan, Elsa Speak yoki Say It: English Pronunciation ilovalari individual trening taqdim etadi.

5. O'qituvchilar uchun vaqtni tejash va resurslarni avtomatlashtirish. AI vositalari dars rejalarini tuzishda, test va baholash jarayonlarida yordam beradi. Masalan, EdTech platformalar avtomatlashtirilgan test yaratish, baholash va materiallarni optimallashtirishga yordam beradi.

6. Yangi innovatsion pedagogik metodlar:

• **Flipped Learning (Ag'darilgan sinf)** – AI orqali oldindan tayyorlangan video va interaktiv materiallar yordamida o'quvchilar dars oldidan bilim olishadi, sinfdan esa muhokama qilishadi.

- **Gamification (O‘yinlashtirish)** – AI asosida ishlovchi o‘yin elementlari bilan boyitilgan platformalar (Kahoot!, Quizlet AI) o‘quvchilarni rag‘batlantiradi.

- **Microlearning (Mikro-o‘qitish)** – qisqa AI-generatsiyalangan dars modullari orqali tez va samarali ta‘lim olish mumkin.

Eklektik yondashuv va sun‘iy intellektdan foydalanish **shaxsiylashtirilgan, samarali va interaktiv ta‘lim muhitini yaratadi**. Bu usullar nafaqat o‘quvchilarning til o‘rganish jarayonini tezlashtiradi, balki o‘qituvchilarga ham o‘z ishlarini yanada samarali tashkil qilish imkonini beradi.

Ingliz tilini o‘qitishda sun‘iy intellekt (SI) vositalarini integratsiyalash zamonaviy ta‘lim jarayonlarini tubdan o‘zgartirish imkoniyatlarini taklif etadi. SI vositalari orqali shaxsiylashtirilgan o‘quv tajribalari, interfaol o‘quv materiallari, real vaqtda til o‘rganishdagi xatolarni tuzatish va o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashuvchanlik kabi afzalliklar ta‘lim samaradorligini oshirishga yordam beradi. Biroq, bu yangiliklar bilan birga bir qator qiyinchiliklar ham kelib chiqadi. Birinchi navbatda, SI vositalarini qo‘llashda axloqiy masalalar, masalan, ma‘lumotlar himoyasi, shaxsiy ma‘lumotlarning maxfiyligi va algoritmlarning xolisligi kabi muammolar hal qilinishi kerak. Ikkinchidan, o‘qituvchilarning SI texnologiyalaridan foydalanish bo‘yicha yetarlicha tayyor bo‘lmaganligi yoki yangi usullarga moslashish qiyinligi katta to‘siq bo‘lib qolmoqda. Uchinchidan, barcha o‘quvchilar uchun SI vositalariga teng imkoniyatlar bilan kirish imkoniyatini ta‘minlash ham muhim vazifadir. Bu qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun strategik yondashuv, o‘qituvchilarni SI texnologiyalari bilan ishlash bo‘yicha qayta tayyorlash va malaka oshirish dasturlari, shuningdek, axloqiy me‘yorlar va qoidalarni ishlab chiqish va ularni qat‘iy amalga oshirish zarur. SI vositalarini to‘g‘ri va samarali qo‘llash orqali o‘qituvchilar ingliz tilini o‘qitish jarayonini yanada qiziqarli, samarali va qamrovli qilishlari mumkin. Natijada, zamonaviy ta‘lim tizimi talabalarni kelajakdagi dunyoga yaxshiroq tayyorlash imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Ovoz bilan yozishning til o‘rgatishda bir qator afzalliklari bor. Bu talabalarga og‘zaki mashq qilish, ularning talaffuzi va nutq ravshanligini oshirishda yordam beradi. Ushbu vosita, ayniqsa, yozishda qiyinchiliklarga duch keladigan (spelling mistakes) yoki yozish uchun imkoniyati cheklangan o‘quvchilar uchun foydalidir. Bundan tashqari, ushbu interfaol texnologiya o‘quvchilarning faolligini va darsga qiziqishini oshiradi. Biroq nutqni tanib olishda ba‘zan noaniqlik, internetga ulanish zarurati kabi kichik kamchiliklarni ham inobatga olish kerak. Google Assistant bilan ishlash. O‘quvchilar dars vaqtida Google Assistant bilan suhbatlashishi bir vaqtda ular uchun ham zavqli ham foydali bo‘lishi mumkin. Ular yordamchiga turli savollarni berishlari mumkin, masalan: “...da ob-havo qanday?”, “... ga qanday borsa bo‘ladi?” bunda o‘quvchilar interaktiv va qiziqarli mashg‘ulot orqali talaffuz va muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Masalan, o‘quvchilar o‘qituvchi tomonidan o‘rnatilgan model asosida yordamchiga navbatmanavbat savol berishlari mumkin. Topshiriq oxirida o‘z natijalarini boshqa sinfdoshlari bilan bo‘lishishlari mumkin. Ingliz tilida yo‘nalishlarni mashq qilish uchun Google Xaritalardan foydalanish darsda yana boshqa bir imkoniyatdir. SI bilan integratsiyalashgan vositalar nafaqat talabaning talaffuzini mashq qilishda balki umumiy bilimni oshirishda ham yordam beradi. Google Xaritalar (Google maps) – sun‘iy yo‘ldosh tasvirlarini taqdim etadigan navigatsiya, xaritalash ilovasi. Yo‘nalishlar va manzilga qanday borishni o‘rgatayotganda yoki tinglab tushunish topshiriqlarining xaritalar bo‘limida, mobil qurilmalarda mavjud bo‘lgan ushbu mashhur ilovadan foydalanish mumkin. Asosiy buyruqlar va yo‘nalishni ko‘rsatuvchi so‘zlar o‘rgatilgandan so‘ng (o‘ngga/chapga buriling, ko‘chani kesib o‘ting, yonida, to‘g‘ri oldinga, qarama-qarshi va hokazo.) ta‘lim maskaniga yaqin joylar sanab o‘tiladi. Maqsad o‘quvchilar o‘z manzilidan (maktabdan) sanab o‘tilgan joylarga birma-bir borishni o‘rganishlari kerak. Xaritani ko‘rish imkoniyatiga ega bo‘lish orqali ular sinfdoshiga kerakli joyga qanday borishni ingliz tilida aytib berishlari kerak. Ushbu mashg‘ulot nafaqat qiziqarli, balki real hayotiy topshiriqqa juda yaqindir. Bundan tashqari SI va Chat botlar darslarda turli o‘yinlarni qo‘llash (gamificatio 6) orqali til o‘rganishda faollik va motivatsiyani oshirish uchun yangicha yondashuvni taklif etadi.

Shunday qilib, SI vositalarini ingliz tilini o'qitishga integratsiyalash nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki o'quvchilarning kreativlik, tanqidiy fikrlash va mustaqil o'rganish qobiliyatlarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynashi mumkin. Biroq, buning uchun barcha ishtirokchilar – o'qituvchilar, o'quvchilar, ta'lim muassasalari va texnologiya provayderlari – o'rtasida yaqin hamkorlik va doimiy rivojlanish zarur.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilini o'qitishda eklektik yondashuv va sun'iy intellektning integratsiyasi ta'lim jarayonini yanada samarali, interaktiv va individual yondashuvga asoslangan holga keltirish imkonini beradi. Eklektik yondashuv turli pedagogik metodlarni uyg'unlashtirish orqali har xil o'quvchilarning ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi. Sun'iy intellekt esa ta'lim jarayonini avtomatlashtirish, moslashtirish va personalizatsiya qilish imkoniyatini taqdim etadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, quyidagi omillar ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi:

Adaptiv o'qitish tizimlari – AI yordamida o'quvchilarning bilim darajasiga mos keladigan materiallar tanlanishi va topshiriqlar differensial ravishda taqdim etilishi;

Interaktiv ta'lim – chatbotlar, sun'iy intellektga asoslangan o'yinlar, virtual repetitorlar orqali o'quvchilar real vaqt rejimida muloqot qila olishi;

Mustaqil o'rganish imkoniyati – o'quvchilar o'zlariga qulay vaqtda AI yordamida til o'rganishi, grammatik va talaffuz xatolarini avtomatik tuzatish funksiyalaridan foydalanishi;

Tahliliy yondashuv va baholash – AI vositalari orqali o'quvchilarning o'quv jarayoni tahlil qilinishi, ularning kuchli va zaif tomonlari aniqlanishi, shunga mos tavsiyalar ishlab chiqilishi.

Kelajakda eklektik yondashuv va sun'iy intellektning yanada rivojlanishi o'qituvchilarga yangi pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish va ta'lim jarayonini optimallashtirish imkonini beradi. Ushbu yondashuvni keng joriy etish til o'rganish jarayonini samarali va qiziqarli qilish bilan birga, o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Al-khreshehm, M. (2024). The future of artificial intelligence in English language teaching: Pros and cons of ChatGPT implementation through a systematic review. *Language Teaching Research Quarterly*, 43, 54-80. <https://doi.org/10.32038/ltrq.2024.43.04>
2. Fitria, T. N. (2021). Artificial Intelligence (AI) in education: Using SI tools for teaching and learning process. *Prosiding Seminar Nasional & Call for Paper STIE AAS*, 4(1), 134–147. Retrieved from <https://prosiding.stie-aas.ac.id/index.php/prosenas/article/view/106>
3. Gokcearslan, S., Tosun, C., & Erdemir, Z. G. (2024). Benefits, challenges, and methods of Artificial Intelligence (AI) chatbots in education: A systematic literature review. *International Journal of Technology in Education (IJTE)*, 7(1), 19- 39. <https://doi.org/10.46328/ijte.600>
4. Gutiérrez, L. (2023). Artificial Intelligence in language education: Navigating the potential and challenges of chatbots and NLP. *Research Studies in English Language Teaching and Learning*, 1(3), 180–191. <https://doi.org/10.62583/rseltl.v1i3.44>
5. Gwo-Jen Hwang & Ching-Yi Chang (2021). A review of opportunities and challenges of chatbots in education. *Interactive Learning Environments*. <https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1952615>
6. Ghomi, M., & Redecker, C. (2019, May 2–4). Digital competence of educators (DigCompEdu): Development and evaluation of a self-assessment instrument for teachers' digital competence. 11th International Conference on Computer Supported Education (pp. 541–548), Heraklion, Greece. DOI: 10.5220/0007679005410548
7. Kasimova, M. A. (2024). Sun'iy intellekt orqali xorijiy til o'rganuvchilarining faolligini oshirish va ta'lim jarayoniga jalb qilish. *O'zbekistonda xorijiy tillar*, 10(1), 142- 156. <https://doi.org/10.36078/1710747133>

8. Lampou, Rania. (2023). The integration of Artificial Intelligence in education: Opportunities and challenges. *Review of Artificial Intelligence in Education*, 4, e015. <https://doi.org/10.37497/rev.artif.intell.educ.v4i00.15>
9. Luckin, Rosemary, Cukurova, Mutlu, Kent, Carmel, & Du Boulay, Benedict. (2022). Empowering educators to be SI-ready. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 3, 100076. <https://doi.org/10.1016/j.caeSI.2022.100076>
10. Murod Normuminov. (2024). Enhancing the teaching competence of future English teachers using SI-based technologies. *Excellencia: International Multi-Disciplinary Journal of Education (2994-9521)*, 2(5), 311-315. <https://doi.org/10.5281/>
11. Nur Fitria, Tira. (2021). Artificial Intelligence (AI) in education: Using SI tools for teaching and learning process. Conference: Prosiding Seminar Nasional & Call for Paper ISSN Online: 2654-6590 | ISSN Cetak: 2654-5306.
12. Owoc, M. L., Sawicka, A., & Weichbroth, P. (2021). Artificial Intelligence technologies in education: Benefits, challenges and strategies of implementation. In *Artificial Intelligence for Knowledge Management. SI4KM 2019. IFIP Advances in Information and Communication Technology*, 599. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-85001-2_4
13. Rashed, Zannan Alghamdy. (2024). Pedagogical and ethical implications of Artificial Intelligence in EFL context: A review study. *English Language Teaching*, 16(10), 87- 87. <https://doi.org/10.5539/elt.v16n10p87>
14. . Uygun, D. (2024). Teachers' perspectives on Artificial Intelligence in education. *Advances in Mobile Learning Educational Research*, 4(1), 931- 939. <https://doi.org/10.25082/AMLER.2024.01.005>
15. Uysal, Banu Çiçek Başaran, & Yüksel, İlknur. (2024). SI-powered lesson planning: Insights from future EFL teachers. In *Advances in Educational Technologies and Instructional Design Book Series* (pp. 101–132).
16. Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., et al. (2019). Systematic review of research on Artificial Intelligence applications in higher education – where are the educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16, 39. <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>
17. Z. O. Nurmatov, O. N. Chorshamiyeva, & F. A. Pirimova. (2023). Ta'limda sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy tomonlari. *Zamonaviy Dunyoda Ijtimoiy Fanlar*, 2(07), 12–18. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7924606>